

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

เพื่อให้เข้าใจเรื่องที่จะศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้รวบรวมเ้ามากล่าวตามลำดับ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา และการนิเทศการสอน
  - ความหมายของการนิเทศการศึกษา
  - ความหมายของการนิเทศการสอน
  - ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน
  - หลักการนิเทศการศึกษา และการนิเทศการสอน
  - จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน
  - กิจกรรมการนิเทศการสอน
  - เทคนิควิธีการนิเทศการสอน
2. การศึกษาความต้องการ
  - ความหมายของความต้องการ
  - วิธีการศึกษาความต้องการและการประเมินความต้องการ
3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
  - ด้านการเตรียมการสอน
  - ด้านการจัดกิจกรรมการสอน
  - ด้านวิธีการสอนและเทคนิคการสอน
  - ด้านสื่อการเรียนการสอน
  - ด้านการวัดผลและประเมินผล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูประถมศึกษา

1. การนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

"การนิเทศการศึกษา" มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ตามความเชื่อ แนวคิด จุดมุ่งหมาย และวิวัฒนาการของการศึกษา ซึ่ง ชาร์ มัสเตอร์ (2523) ได้กล่าวว่า ความหมายของการนิเทศการศึกษาไม่มีข้อจำกัดแน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับวิวัฒนาการของการศึกษา จุดมุ่งหมายและแนวทางของการจัดการศึกษาในแต่ละยุคแต่ละสมัย

แต่อย่างไรก็ตามได้มีผู้ทรงคุณวุฒิ นักการศึกษา นักวิชาการทั้งชาวไทย และ ชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

อดัมส์ และดิกกี (Adams and Dickey, 1953) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นบริการเกี่ยวกับการสอน และปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาคือการสร้างสรรค์ และการให้อิสระแก่ครูในการปฏิบัติงาน โดยมีการวางแผน โปรแกรมไว้อย่างดีในการปรับปรุง การสอน

บริก และ จัสท์แมน (Briggs and Justman, 1954) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อกระตุ้นให้กำลังใจและชี้แนวทาง ให้ครูมีความเจริญงอกงามในอาชีพ

สเปียร์ (Spears, 1967) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะ ทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ และกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู โดยมุ่งหวังช่วยเหลือครูเพื่อให้ ได้ช่วยตนเอง

อาย, เน็ทเซอร์ และ เครย์ (Eye, Netzer and Krey, 1971) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ รูปแบบหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ซึ่งมุ่งเน้นที่สัมฤทธิ์ผลของการเรียน การสอนให้เป็นไปตามความคาดหวังของระบบการศึกษา

กู๊ด (Good, 1973) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ในการแนะนำครูหรือบุคลากรอื่นที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้จักการปรับปรุงการสอน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสำเร็จของงานทางวิชาชีพ การศึกษาช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัสดุประสงค์ของการศึกษา เนื้อหาการสอน วิชาการสอน ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผลการสอน

ไวลส์ (Wiles, 1975) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การแนะนำซึ่งกันและกัน การวางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

แฮร์ริส (Harris, 1985) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ สิ่งที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำกับบุคคล และสิ่งของเพื่อจุดมุ่งหมายในการคงไว้ หรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

สาย ภาพรัตน์ (2511) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนและการสอน

พนัส หันนาคินทร์ (2513) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษานี้แม้จุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงส่งเสริมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การนิเทศการศึกษาไม่ใช่การบังคับคอยจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จึงต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งมนุษยสัมพันธ์อันดี

วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ (2519) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษา หัวใจของความสำเร็จในการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาอยู่ที่คุณภาพของการสอน และวิธีสอน ซึ่งจะต้องปรับปรุงโดยใช้กระบวนการ วิธีการและเทคนิคเฉพาะอย่าง

ภิญโญ สาร (2523) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามทุกชนิด ของศึกษานิเทศก์ หรือของผู้บริหารในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ ทางการศึกษาให้สามารถทำงานในหน้าที่ได้ดีขึ้น และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2524) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ ความพยายาม ในทุกวิถีทางของผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วยพัฒนาผู้ที่ทำหน้าที่ให้การศึกษา ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดเกิดขึ้นกับผู้เรียน

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2530) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงาน และความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของ นักเรียน

จากแนวความคิดของนิเทศการศึกษาทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่ได้ให้ความหมาย ของการนิเทศการศึกษา กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการ ทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ได้มาซึ่ง สัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

ความหมายของการนิเทศการสอน

สำหรับการนิเทศการสอน (Instructional Supervision) ได้มีผู้ให้ความหมาย ไว้หลายประการ เช่น

อาย, เนทเซอร์ และเครย์ (Eye, Netzer and Krey, 1971) ได้ให้คำจำกัด ความของการนิเทศการสอนไว้ว่า "การนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ซึ่งมีจุดหมายเบื้องต้น เน้นถึงผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งเป็นความคาดหวัง ของระบบโรงเรียน"

กลิคแมน (Glickman, 1981) ได้ให้ทัศนะว่า "การนิเทศการสอนเป็นชุดย่อย (Subset) ของการนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำหรับปรับปรุงงานและหน้าที่ในชั้นเรียน และกิจกรรมที่ดำเนินในโรงเรียน โดยกระทำหรือทำงานโดยตรงกับครู"

สมาคมศึกษานิเทศก์ (2525) ได้ให้ความหมายว่า "การนิเทศการสอน หมายถึง การนิเทศแบบตรงที่ผู้ทำการนิเทศไปมีกริยาสัมพันธ์กับครูหรือผู้สอน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้คุณภาพการสอนดีขึ้น"

สันต์ ธรรมบำรุง (2526) กล่าวว่า "การนิเทศการสอน หมายถึง ความพยายามใด ๆ ที่จะช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไข สภาพการเรียนการสอนของนักเรียนให้ดีขึ้น โดยวิธีจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกแก่ครู เพื่อให้ได้ปฏิบัติการกิจการสอนได้ผลสำเร็จตามความมุ่งหมายยิ่งขึ้น"

นิพนธ์ ไทยพาณิชย์ (2529) ได้ให้ความหมายว่า "การนิเทศการสอนนั้น คือ กระบวนการและความคิดรวบยอด (Concept) เพื่อที่จะปรับปรุงการสอนของครู เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียนในอันที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ให้สูงขึ้น"

จากทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศการสอน สรุปได้ว่า การนิเทศการสอน คือ กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ทำการนิเทศ กับครูผู้สอนในการที่จะปรับปรุงงานการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนรู้ของนักเรียน

ในความหมายของการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน จะเห็นว่า มีลักษณะใกล้เคียงกันมาก แต่ระดับของการทำงานจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ การนิเทศการศึกษาเป็นการนิเทศในลักษณะกว้างและครอบคลุม มีจุดมุ่งหมาย เพื่อการปรับปรุงการศึกษาทั้งระบบ รวมถึงการพัฒนาลักษณะการเลือกและการปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมครูทางวิชาชีพ ตลอดจนการบริการต่าง ๆ ที่จะทำให้ครูทำงานในหน้าที่ของตนได้

ดีขึ้น ส่วนการนิเทศการสอนจะเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษาเป็นการนิเทศในวงแคบ และลึก โดยมีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือ แนะนำ บริการและปรับปรุงในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนของครูโดยตรงทั้งในระดับชั้นเรียน หรือระดับโรงเรียน เป็นการทำงานที่ จะหาทางวิเคราะห์ วิจัย ส่งเสริม และพัฒนาพฤติกรรมการสอนของครู

ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2524) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา ว่ามีสาเหตุและองค์ประกอบมาจาก

1. การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา
2. การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตร
3. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว
4. ความเนื้อหา เน้นเฉย และขาดความสนใจของครู ควรได้รับการกระตุ้นให้

ตื่นตัวอยู่เสมอ

5. วิทยาการ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป
6. การขาดประสบการณ์ของครูใหม่ หรือครูเก่าที่ก้าวไม่ทันเทคโนโลยีและวิธีการสอน

ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น

7. ผลการค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ควรได้รับการเผยแพร่และแปรความหมาย ออกเป็นการปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาได้ก้าวหน้าและงอกงามขึ้น

8. ปรัชญาและอุดมการณ์ของการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ควรได้รับการถ่ายทอด และสนองตอบของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

นอกจากนี้ วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ (2524) ยังกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมี การนิเทศการศึกษา หรือการนิเทศการสอนด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นใน องค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดในเรื่องการเรียนการสอนก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะ หรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง

4. การศึกษาของประเทศไม่ว่าจะรักษามาตรฐานไว้ได้ จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา

ด้วยเหตุผลและองค์ประกอบดังกล่าว การนิเทศการศึกษา หรือการนิเทศการสอน จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในการจัดการศึกษา เพื่อช่วยเหลือครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนา ปรับปรุง งานการศึกษา และการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา และผู้เรียนอย่างเต็มที่

หลักการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน

เพื่อให้การปฏิบัติงานด้านการนิเทศการศึกษาและการนิเทศการสอน เป็นไปตามจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีหลักการเพื่อเป็นเครื่องกำหนดหรือเป็นหลักในการปฏิบัติงาน นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอหลักการของการนิเทศ ไว้ดังนี้

เจน ฟรานเซท (Jane Franseth, 1961) ได้กล่าวถึงหลักการของการนิเทศการศึกษา โดยสรุปมี 4 ประการ คือ

1. การนิเทศจะให้ผลสูงสุดในการปรับปรุงการเรียนการสอน ก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ซึ่งเป็นการตกลงพิจารณาาร่วมกัน โดยครูและศึกษานิเทศก์

2. การนิเทศจะมีความหมายสำหรับครู จะต้องให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่าจะให้ศึกษานิเทศก์ช่วยในเรื่องใดบ้าง

3. ในการนิเทศที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ย้ำๆและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในการช่วยเหลือครู และต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

4. การนิเทศจะได้ผลควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการแก้ปัญหาและช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหา ตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

เบอร์ตัน และบรูกเนอร์ (Burton and Brueckner, 1965) กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ (Theoretically Sound) คือ ควรจะเป็นไปตามค่านิยม ความเป็นจริง ตามกฎเกณฑ์ และควรมีวิวัฒนาการทั้งทางด้านเครื่องมือและกลวิธี โดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific) คือ เป็นไปอย่างมีลำดับ เป็นระเบียบในกระบวนการทำงาน มีการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้อง เชื่อถือได้

3. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic) คือ เคารพในตัวของบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้แสดงความร่วมมือ และใช้อำนาจน้อยที่สุด

4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) คือ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ส่งเสริมให้แสดงออก และพัฒนาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการทำงานให้มากที่สุด

วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร และคณะ (2524) ได้เสนอหลักการนิเทศสรุปได้ดังนี้

1. การจัดการนิเทศการศึกษาจะต้องทราบความต้องการของครู แล้ววางแผนการนิเทศการศึกษา เพื่อสนองความต้องการนี้

2. การศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของครู และทำความเข้าใจกับปัญหาใน ๆ แล้วพิจารณาหาทางแก้ไข

3. รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู แล้วนำมาพิจารณาร่วมกัน

4. ต้องยอมรับเบ็ดเตล็ด และให้ความสำคัญแก่บุคลากร ที่ร่วมงานในโรงเรียนนั้น ๆ

5. ช่วยประสานงานระหว่างโรงเรียนกับองค์การ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
6. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เห็นว่า เป็นประโยชน์มาทำการวิเคราะห์และวิจัย
7. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ ของการศึกษาอย่างแจ่มแจ้ง เพื่อจะได้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาดังกล่าว พอที่จะสรุปหลักการสำคัญ ๆ ของการนิเทศการศึกษาได้ว่า

1. การนิเทศการศึกษา จะต้องเกิดจากการวิเคราะห์ สภาพ ปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการร่วมกันอย่างแท้จริงระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
2. การนิเทศการศึกษา ต้องมีการวางแผนที่ดี มีจุดมุ่งหมายและการประเมินผลที่ชัดเจน
3. การนิเทศการศึกษาต้องมีลักษณะของการสร้างสรรค์ และส่งเสริม
4. บรรยากาศของการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และรับการนิเทศ ควรเป็นประชาธิปไตย

และเนื่องจากการนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา ดังนั้น หลักการการนิเทศการสอน จึงถือเป็นหลักการเดียวกับการนิเทศการศึกษา

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอน

จากความหมายของการนิเทศการสอน จะเห็นว่า การนิเทศการสอนมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ดังนั้น การนิเทศการสอนจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ดังที่ สมพงษ์ สิงหนผล (253๗) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศการสอนไว้ 3 ประการ คือ

1. พัฒนาสภาพการณ์สำหรับการเรียนการสอน ได้แก่
  - 1.1 ปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู
  - 1.2 แก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน
  - 1.3 รักษา วิจารณ์ ส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการสอน

- 1.4 กำหนดเป้าหมายและโปรแกรมการเรียนการสอนของครู
- 1.5 ประสานงานเกี่ยวกับการสอนของครูในโรงเรียน
2. ส่งเสริมความเป็นผู้เฝ้าทางวิชาชีพให้แก่ครู ได้แก่
  - 2.1 สร้างแรงจูงใจในการสอน
  - 2.2 ตรวจสอบและประเมินผลการสอน
  - 2.3 ให้ความคิดริเริ่มและแนวทางในการพัฒนาการสอน
  - 2.4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางวิชาการและการบริหารในโรงเรียนให้เป็น

ไปในทางบวก

3. พัฒนาคความงอกงามของนักเรียน ได้แก่
  - 3.1 แก้ปัญหาการเรียนของนักเรียน
  - 3.2 ส่งเสริมการเรียนของนักเรียน
  - 3.3 พัฒนาการสอนของครู
  - 3.4 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน

กิจกรรมการนิเทศการสอน

กวินน์ เจ ไมเนอร์ (Gwynn J. Minor, 1961) ได้แบ่งกิจกรรมการนิเทศการสอนออกเป็น 2 ลักษณะคือ การนิเทศเป็นรายบุคคล (Individual Services) และการนิเทศเป็นกลุ่ม (Group devices or Group Techniques) ซึ่ง 2 ลักษณะประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ กันดังนี้

1. การนิเทศเป็นรายบุคคล ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การสังเกตการสอนในชั้นเรียน (Classroom Observation)

เป็นวิธีการที่ใช้ในการนิเทศเพื่อปรับปรุงการสอน โดยมีการอภิปรายร่วมกันหลังจากการสังเกตการสอน การเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตการสอนอาจจะบอกล่วงหน้าหรือไม่ก็แล้วแต่การปฏิบัติกาแต่ละแห่ง บางครั้งครูอาจจะเชิญผู้นิเทศการสอนมาเยี่ยมชั้นเรียนก็ได้

1.2 การทดลองในห้องเรียน (Classroom Experimentation) ในการทดลองนั้น ครูจะได้พัฒนาเทคนิค วิธีการ และวัสดุใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการสอน การทดลองจะเป็นการประเมินผลงานของนักเรียน และประสิทธิภาพการทำงานของครู

1.3 การปรึกษาหารือ (Conference) เป็นวิธีนี้เทคโนโลยีโดยตรงกับครูแต่ละคน ผู้ที่เทศการสอนควรติดตามผลการเยี่ยมเยียนครูและให้การปรึกษาหารือกับครูเพื่อให้ครูสบายใจ และช่วยปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น

1.4 การพาครูไปเยี่ยมเยียนและสังเกตการสอน (Intervisitation or Observation) เป็นวิธีการที่มีค่าต่อครูหลายประการคือ ครูจะได้เห็นวิธีสอนและอุปกรณ์การสอนใหม่ ๆ สังเกตการใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ได้เห็นครูที่สอนดี ๆ และประสบความสำเร็จ ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการไปเยี่ยมแต่ละครั้งให้แน่นอนและมีการติดตามผลโดยปรึกษาหารือและอภิปรายการดำเนินการที่ได้เห็นมา

1.5 การเลือกวัสดุอุปกรณ์สำหรับการสอน (Selection of Materials for Teaching) ครูมีแนวโน้มที่จะเจริญงอกงามขึ้น ถ้ามีโอกาสเลือกแบบเรียนและอุปกรณ์การสอนเอง ผู้ที่เทศการสอนเมื่อนำที่ช่วยกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมในการเลือก ครูจะมีโอกาสใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับเทคนิคการสอนของเขามากที่สุด

1.6 การประเมินตนเอง (Self - Evaluation) เป็นวิธีการตรวจสอบการทำงาน of ครู โดยให้ครูประเมินตนเองจากงานและกิจกรรมที่ตนปฏิบัติอยู่ หรืออาจให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นได้ด้วยก็ได้

2. การนิเทศเป็นกลุ่ม ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มทำงาน (Committee) การจัดตั้งกรรมการกลุ่มขนาดเล็กเพื่อศึกษาความจริงในกลุ่มขนาดใหญ่ มีประโยชน์มากเมื่ออยากทราบข้อมูลต่าง ๆ หรือดำเนินโครงการเฉพาะเรื่อง และนำผลมารายงานให้คณะครูทราบ

2.2 กลุ่มศึกษาริชาการ (Course Work) หมายถึงการที่ครูไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกเวลาที่สอน เพราะเมื่อครูมีความรู้เพิ่มขึ้นย่อมสามารถปรับปรุงการทำงานและการสอนดีขึ้น

2.3 ห้องปฏิบัติการหลักสูตร (Curriculum Laboratory) เป็นศูนย์กลางที่จะรวบรวมวัสดุอุปกรณ์และหนังสือคู่มือ แบบเรียนต่าง ๆ เป็นแหล่งวิทยากร และกระตือรือร้นการทำงานในวิชาชีนครู

2.4 การอ่านเฉพาะเรื่อง (Direct Reading) เป็นการแนะนำและส่งเสริมให้ครูอ่านบทความสั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีวกับวิชาชีนการสอนของตน ซึ่งอาจมีการเสนอแนะวิธีการใหม่ ๆ ครูจะได้รับการส่งเสริมและแนะนำให้อ่านตามความต้องการและความสนใจของแต่ละคนในการปรับปรุงจุดอ่อนหรือความรู้ที่ตกเขาตไป

2.5 การสาธิตการสอน (Demonstration Teaching) เป็นการแสดงวิธีสอนที่ดีให้ครูคนใดคนหนึ่งหรือครูเป็นกลุ่มดู การสาธิตการสอนที่ดีจะต้องเตรียมการอย่างรอบคอบ มีความมุ่งหมายที่แน่นอน ให้โอกาสครูได้เห็นวิธีการสอนใหม่ ๆ ครูต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสาธิตก่อน มีการจดบันทึกอย่างระมัดระวัง และมีการอภิปรายการสอนร่วมกับครูอื่น ๆ และผู้สาธิตภายหลังการสาธิตแล้ว

2.6 การศึกษาเอกสถานที่ (Field Trip) เป็นการเพิ่มประสบการณ์ตรงให้แก่ครูมากที่สุด ในการไปเยี่ยมชมสถานศึกษาและแหล่งวิทยากรต่าง ๆ นอกชุมชน ครูควรศึกษาและประเมินผลแต่ละครั้งของการไปศึกษาเอกสถานที่

2.7 การฟังคำบรรยาย (Institues and Lectures) เป็นการจัดเชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษให้ครูฟังเฉพาะเรื่องต่าง ๆ อาจเป็นเรื่องที่กำลังอยู่ในความสนใจวิธีการสอนใหม่ ๆ

2.8 การอภิปราย (Panel or forum Discussion) เป็นวิธีการที่นำมาใช้ในการให้การศึกษาแก่ครูโดยความเชื่อว่าทุก ๆ คนต้องการได้รับการยกย่องยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ ดังนั้น ในการจัดอภิปราย ครูจะต้องเตรียมการศึกษาเรื่องราวต่าง ๆ ก่อนเป็นการกระตุ้นให้ครูตีตัว ขวนขวายเพื่อแสดงความคิดและความสามารถของตนเอง

2.9 ห้องสมุดเฉพาะวิชา (Professional Libraries) เป็นที่รวมวารสารและวัสดุต่าง ๆ ที่เลือกไว้เพื่อความเจริญและการปรับปรุงของครู ครูควรมีอิสระที่จะมาใช้ด้วยตนเองตลอดเวลา นำหนังสือและวัสดุออกไปได้ตามความต้องการ มีที่ประชุมย่อยๆ หรือที่ปรึกษาหารือกันได้อย่างสะดวกสบาย

2.10 องค์การวิชาชีพและการประชุมทางวิชาชีพ (Professional Organization and Meeting) เป็นการจัดตั้งกลุ่มขึ้นตามความสนใจของคนกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน เช่น การจัดประชุมเกี่ยวกับปัญหาและแผนงานการปรับปรุงการสอนรวมทั้งเรื่องอื่น ๆ นอกจากนี้จะมีคุณค่าทางวิชาการแล้ว ยังมีคุณประโยชน์ทางสังคมของครูด้วย

2.11 ป้ายนิเทศ (Supervisory Bulletins) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคลากรทราบถึงแผนงานและโครงการใหม่ ๆ ตลอดจนวัสดุและอุปกรณ์ใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายอื่น ๆ อีก เช่น ทำให้ชุมชนเข้าใจงานของโรงเรียน โครงการความก้าวหน้าของโรงเรียน

2.12 การประชุมครู (Teachers Meeting) เป็นการจัดการพบปะของกลุ่มบุคลากรในโรงเรียนอย่างเป็นทางการเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวาระการประชุมซึ่ง เป็นสิ่งที่ต้องแจ้งล่วงหน้าเป็นแนวทางในการประชุม

2.13 การประชุมกลุ่มหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop or Group Conference) เป็นการพบปะกันระหว่างบุคลากรซึ่งอาจจัดเป็นกลุ่มย่อย ๆ เช่น คณะกรรมการกลุ่มศึกษาโดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงมือปฏิบัติงานแก้ปัญหาร่วมกันของครู

นอกจากนี้ หนังสือ ศึกษาศาสตร์ (2524) ได้เสนอกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

1. การประชุมชี้แจงหรืออภิปรายในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น เรื่องจุดมุ่งหมายของหลักสูตร วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ความเปลี่ยนแปลงในแนวความคิดทางการศึกษา
2. หาทางให้ครูได้อ่านนิตยสารทางวิชาการ เช่น การจัดนิตยสารเหล่านี้ไว้อ่านหรือจัดเวรให้ครูแต่ละคนเสนอผลที่ได้จากการอ่าน พร้อมทั้งวิจารณ์บทความต่าง ๆ ต่อที่ประชุมในหมวดวิชาหรือในโรงเรียน
3. สนับสนุนให้มีการประชุมปฏิบัติการ (Workshop) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และการวัดผล ในระยะก่อนเปิดภาคเรียน เช่น การช่วยกันจัดทำโครงการสอน การวิเคราะห์หลักสูตรออกมาในรูปจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นต้น

4. สนับสนุนให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research) การวิจัยเชิงปฏิบัติ หมายถึง การค้นคว้าหาความเป็นไปได้ของงานที่ได้กระทำไปแล้ว ความจริงที่ได้พบ ย่อมจะนำไปสู่การรู้จักตัวเองดีขึ้น และย่อมจะเป็นรากฐานในการที่จะปรับตัวเองหรือการทำงาน หรือแม้แต่จุดมุ่งหมายบางอย่างให้ดีขึ้น

5. การสาธิตการสอน ซึ่งอาจจะกระทำโดยผู้ฝึกในโรงเรียนนั้น หรืออาจเชิญวิทยากรจากที่อื่นก็ได้ แต่จะให้ดีแล้ว ครูที่ทำหน้าที่นี้เทศน์ไม่ใช่เก่งแต่พูดเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาบางเรื่องที่คุณนำมาปรึกษาอาจจะเกินความสามารถของผู้ทำหน้าที่นี้เทศน์ในโรงเรียน ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ควรจะได้รับความจริง และหาทางช่วยเหลือจากวิทยากรภายนอก

6. การไปดูการสอนของครูในโอกาสอันสมควร โดยเฉพาะครูใหม่ ปัญหาในเรื่องนี้คือว่าจะทำอย่างไร ครูจึงจะไม่เกิดความรู้สึกว่าผู้ฝึกไปคอยจับผิดในการทำการสอน วิธีแก้ปัญหานี้คือ พยายามทำให้ครูเกิดความรู้สึกว่ามีปัญหาในการสอน และต้องการความช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้น

เทคนิคหรือวิธีการนี้เทศการสอน

เนื่องจากการนี้เทศการสอนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ฝึกและผู้รับการนี้เทศ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการนี้เทศในแต่ละเรื่อง ผู้ฝึกต้องเลือกใช้เทคนิค หรือวิธีการนี้เทศที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการ และวัตถุประสงค์ ดังเช่น ก่อสวัสดิานิชาชัย (อ้างถึงใน กิติมา ปรีดีดิลก, 2532) ได้กล่าวถึง เทคนิคการนี้เทศที่ใช้กันทั่วไป มี 7 แบบ ดังนี้

1. การนี้เทศโดยตรง ได้แก่ การไปเยี่ยมโรงเรียน ศึกษาปัญหาที่โรงเรียน และให้ข้อคิดเห็น
2. การนี้เทศโดยการอบรม
3. การจัดวัสดุและข่าวสารให้แก่ครู
4. การสาธิตการสอน
5. จัดประชุมปฏิบัติการ
6. จัดให้ดูการสอนในโรงเรียน
7. การแสดงตัวอย่าง จัดนิทรรศการ

นิพนธ์ ไทยพาณิชย์ (2529) ได้กล่าวถึงเทคนิคการนิเทศการสอนเชิงเน้น วัตถุประสงค์ ไว้ดังนี้ การนิเทศเชิงเน้นวัตถุประสงค์เป็นวิธีการของการนิเทศการสอนที่สามารถช่วยให้ผู้นิเทศการสอนและครูได้ทำงานร่วมกันอย่างมีระบบ มีจุดมุ่งหมายที่เฉพาะเจาะจงชัดเจน ที่จะปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครู และเป็นวิธีการที่ผู้นิเทศสามารถจัดการกับเวลา และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ที่จะช่วยเหลือครูได้เน้นถึงองค์ประกอบที่เฉพาะเจาะจง เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของเขา เพื่อจัดดำเนินการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนเหล่านั้น ครูจะทำงานให้บรรลุตามรายการของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (พฤติกรรมการสอน) ที่เขาได้มีส่วนร่วมสร้างขึ้นร่วมกับผู้นิเทศ การดำเนินงานในลักษณะนี้ ครูจะต้องใช้ความพยายามอย่างสูงที่จะช่วยเหลือตัวเอง โดยอาศัยการวิเคราะห์ตัวเอง และการใช้การนิเทศตัวเองเข้าช่วยด้วย ผู้นิเทศจะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ เสริมกำลังให้ครูได้มีกำลังจิตที่ต้องการจะปรับปรุงพฤติกรรมตามรายการของพฤติกรรมที่ระบุเอาไว้

และเทคนิคการนิเทศแบบคลินิก นิพนธ์ ไทยพาณิชย์ (2528) ได้กล่าวว่า เป็นกระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนในชั้นเรียนที่มีการดำเนินงานอย่างมีระเบียบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผนการสอน การสังเกตการสอน และการประเมินแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน และขณะเดียวกันก็ส่งเสริมให้ครูสามารถนิเทศตนเองได้ในที่สุด และในการดำเนินงานนั้นครูและผู้นิเทศร่วมกันสร้างความสัมพันธ์ ความเชื่อมั่น ความจริงใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การนิเทศแบบคลินิควังมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยและเป็นการนิเทศที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง แต่ขณะเดียวกันก็จะประสานประโยชน์ของครูและโรงเรียนเข้าด้วยกัน ซึ่งหมายความว่าขณะที่การนิเทศมุ่งจะพัฒนาวิชาชีวะของครูเป็นรายบุคคล แต่ก็ต้องให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของโรงเรียนด้วย

2. การศึกษาความต้องการ

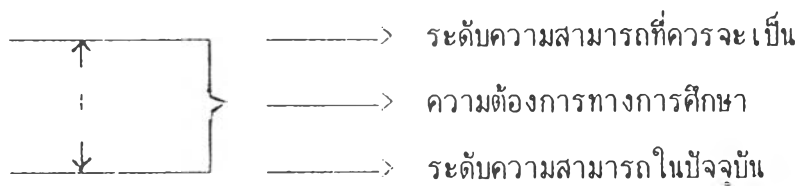
ความหมายของความต้องการ

ความต้องการในที่นี้หมายถึง ความต้องการจำเป็น (need) ซึ่งนักการศึกษาและนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

แมกนัล (McNeil, 1977) ให้ความหมายของความต้องการ (Need) ว่า หมายถึงสถานการณ์ที่มีความไม่สอดคล้องกันระหว่างพฤติกรรมหรือเจตคติ ในสถานะที่ยอมรับกับสถานะที่ได้จากการสังเกต

คอฟแมน (Kaufman and English, 1979) ได้ให้ความหมายของความต้องการ (Need) ว่า หมายถึง ช่องว่าง (Gap) ระหว่างผลผลิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับผลผลิตที่เราต้องการ โดยนำช่องว่างที่ได้รับมาจัดลำดับความสำคัญ แล้วเลือกเอาสิ่งที่สำคัญที่สุดเป็นความต้องการที่จะต้องกระทำก่อน

โกลส์ (Knowles, อ้างถึงใน รัตนา นุ่มไพศาล 2528) อธิบายความต้องการทางการศึกษาว่า เป็นความแตกต่างระหว่างระดับความสามารถในปัจจุบันกับระดับความสามารถที่สูงกว่าในอันที่จะกระทำการใด ๆ ให้ประสบผลตามที่ตัวเขาเองส่วนหนึ่ง องค์การส่วนหนึ่ง และสังคมอีกส่วนหนึ่ง เป็นผู้กำหนด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ช่องว่างระหว่างแรงบันดาลใจกับความเป็นจริงของคนหนึ่ง ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

ความสามารถใ้ที่ี่ รวมความถึง ความรู้ ทักษะ ทศเคติ และการประสพผลสำเร็จ ผู้ใดก็ตามที่สามารถบอกได้ว่า ความสามารถจริง ๆ ของเขาควรจะเป็นเช่นไร และความสามารถ ในขณะที่นั้นมีอยู่แค่ไหนอย่างชัดเจนแล้ว ผู้ใ้ก็่สามารถจะรู้ความต้องการทางการศึกษาคืออะไร และถ้าเขารู้แน่ชัดว่า ความต้องการทางการศึกษาคืออะไรแล้ว ผู้ใ้ก็่จะมีแรงเร้าที่อยากจะเรียนมากขึ้น และถ้าความต้องการของผู้ใ้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร สังคมที่มีต่อเขาแล้วก็่ยังจะเป็นเครื่องสนับสนุนใ้การศึกษาเล่าเรียนมีประสิทธิภพมากขึ้น

สฤษดิ์ มนัสไ้บุลย์ (2528) ได้สรุปความต้องการเป็น 2 อย่าง คือ

1. ความต้องการที่มีจุดมุ่งหมายใ้การวัดที่แน่นอน (Objective Need) หมายถึง ความขาดแคลนหรือช่องว่างระหว่างมาตรฐานที่ปรารถนาหรือสิ่งที่ควรจะเป็นกับมาตรฐานที่เป็นจริง

2. ความต้องการที่แท้จริง (Felt Need) หมายถึงความต้องการที่เกิดจากการแสดงออกมาโดยกลุ่มบุคคลใ้ ซึ่งอาจจะเป็นแต่ละบุคคล หรือการอภิปรายของกลุ่ม จากความหมายของความต้องการจำเป็น (Need) ตามที่นักการศึกษาได้ใ้ ความหมายไว้ใ้สรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็นคือ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพการณ์ที่มุ่งหวัง ซึ่งเป็นมาตรฐานที่พึงปรารถนา กับสภาพการณ์ที่เป็นจริง ทั้งใ้ด้านความรู้ ความเข้าใจ พฤติกรรม ทักษะ หรือเจตคติของบุคคลใ้

วิธีศึกษาความต้องการและการประเมินความต้องการ

การศึกษาความต้องการใ้ มีวิธีการที่จะศึกษาได้โดยศึกษาจากสภาพการณ์ที่่ไม่สอดคล้องกันระหว่างสภาพการณ์ที่มุ่งหวังกับสภาพการณ์ที่เป็นจริง อันจะเป็นสิ่งใ้มาซึ่งปัญหา ซึ่งจะต้องหาทางแก้ไข เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใ้ทางที่ดีขึ้น โดยวิธีการประเมินความต้องการ (Needs Assessment) ซึ่ง คอฟแมน (Kaufman and English, 1979) ได้ใ้ให้ทัศนะของการประเมินความต้องการว่า เป็นกระบวนการประเมินช่องว่างระหว่างผลผลิตที่่เป็นอยู่ในสภาพปัจจุบันกับผลผลิตที่่เราต้องการ แล้วจัดช่องว่างตามลำดับความสำคัญ เลือกเอาสิ่งที่มีสำคัญไปปฏิบัติเพื่อแก้้ปัญหาหรือสนองความต้องการเหล่านั้น

สตูปส์ และคณะ (Stoops and others, 1975) กล่าวว่า การประเมินความต้องการ (Needs Assessment) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการส่งเสริมการตัดสินใจที่เป็นระบบ และมีเหตุผล การประเมินความต้องการอาจทำได้โดยใช้แบบสอบถาม การสำรวจ การอภิปราย โดยสื่อมวลชน ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยเหลือระบบความต้องการ

สุวิมล ว่องวานิช (2531) ได้ให้ทัศนะว่า การประเมินความต้องการเป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังหรือสิ่งที่ต้องการ กับสิ่งที่ป็นจริงในปัจจุบัน ความแตกต่างที่เกิดขึ้นบอกถึงปัญหาที่มีอยู่ หากมีความขัดแย้งกันระหว่างสถานภาพทั้งสองก็แสดงให้เห็นถึงสถานะที่ไม่น่าพอใจ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการหาหนทางแก้ไขปัญหานั้นไป ... การประเมินความต้องการทำให้ทราบปัญหาที่ต้องการแก้ไข อันจะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจเลือกหนทางแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่รับบริการ โดยผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ให้บริการ สิ่งที่ได้รับบริการต้องการจากโครงการ อาจจะได้แก่ การฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่สนใจ หรือการช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการเป็นที่สนใจ และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางการศึกษามากขึ้น เพราะแนวคิดนี้ช่วยทำให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้ตรงกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนในการประเมินความต้องการ

สุวิมล ว่องวานิช (2531) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินความต้องการว่าหลักการสำคัญไม่สลับซับซ้อนและสอดคล้องกับคำนิยามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. พยายามกำหนดสิ่งที่มุ่งหวัง (what should be)
2. พยายามวัดสถานการณ์หรือสถานภาพที่เป็นจริงอยู่ในปัจจุบัน (what is)
3. หาความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จาก ข้อ (1) และข้อ (2)
4. ศึกษาสาเหตุหรือเหตุผลที่ทำให้เกิดความแตกต่าง (ปัญหา) ในข้อ 3
5. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา

แต่อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งข้อมูลแสดงถึงสถานภาพที่ควรจะเป็นและที่เป็นจริง ไม่ใช่ทำได้ง่ายนัก จึงมีการพัฒนาวิธีการต่าง ๆ มากมาย เช่น การใช้กระบวนการกลุ่ม โดยตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมาประชุมปรึกษาหารือและวางแผนร่วมกัน หรือการใช้เทคนิค เดลฟาย (delphi) เพื่อช่วยคาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ อาจจะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว หรือการสร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็น แต่บางครั้งก็ต้องยอมรับว่าไม่สามารถหาข้อมูลสถานภาพทั้งที่ควรจะเป็นและที่เป็นจริงได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการขาดแคลนข้อมูล ความซับซ้อนของลักษณะข้อมูลหรือลักษณะเฉพาะเรื่องที่ทำให้การศึกษายากต่อการวัด ดังนั้น การประเมินความต้องการอาจจะข้ามขั้นตอนได้บ้าง โดยเริ่มวัดจากความรู้ที่ว่าความแตกต่างเกิดขึ้นระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังกับสิ่งที่เป็นจริงแล้ว ทั้งที่ไม่มีข้อมูลที่มีการวิเคราะห์หรือวิจัยอย่างเป็นระบบรับรอง ลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นการวัดความรู้สึกหรือตามการรับรู้ (felt need หรือ perceive need) ซึ่งมักได้จากการประชุมร่วมกัน ระดมความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มผู้บริหารหรือผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้กำหนดนโยบายหลังจากนั้นก็ทำการวัดความแตกต่างดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถาม แบบสำรวจความเข้าใจในขณะนั้น แต่ คอฟแมน ได้เสนอแนะว่า มาตรการวัดนี้สามารถใช้ได้หลายแบบทั้งที่เป็นมาตรา นามบัญญัติ มาตราเรียงอันดับมาตราอันตรภาค หรือ มาตราร้อยส่วน แต่มาตรการวัดที่สามารถวัดค่าได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง มีความเที่ยงและเหมาะสมกับการนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนได้รัดกุมกว่า ก็ควรใช้มาตราอันตรภาคหรือการวัดจำนวนที่บอกความแตกต่างระหว่างที่วัดได้ แต่ละช่วงของการวัดหรือการเปรียบเทียบระหว่างหน่วยของคะแนนในข้อมูลชุดหนึ่ง ๆ มีค่าเท่ากัน แล้วนำผลที่ได้จากการวัดไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเกณฑ์ที่ตั้งไว้ควรที่จะให้มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ ทักษะหรือทัศนคติที่พึงประสงค์ โดยเปรียบเทียบกับความรู้ ทักษะ หรือทัศนคติในปัจจุบันที่วัดได้ (รัตนาน พุ่มไพศาล, 2529) สำหรับการรวบรวมข้อมูลเป็นไปได้ทั้งลักษณะอัตนัยและปรนัย ความสำคัญอยู่ที่การรวบรวมข้อมูลมาอย่างถูกต้อง เที่ยงตรง ผลที่ได้จากการเปรียบเทียบก็จะ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นความต้องการที่จะหาทางแก้ไข และปัญหาที่รวบรวมมาได้มิได้มีเพียงอย่างเดียว จึงต้องมีการจัดเรียงลำดับความสำคัญก่อนหลังของปัญหา และเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมากที่สุด

สำหรับการหาความต้องการที่ผู้วิจัยนำมา เป็นหลักการ เพื่อศึกษาถึงความต้องการ เกี่ยวกับการนิเทศการสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี นั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ตามกรอบ แนวคิดทฤษฎี และหลักการดังกล่าวข้างต้น โดยผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับประเด็นสำคัญในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนของครูประถมศึกษา ตาม ขอบเขตของการวิจัย แล้วนำไปสร้างแบบสำรวจความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอน จากนั้น จึงนำไปใช้วัดกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จากการประเมิน ถ้าพบว่า สิ่งที่ครูผู้สอนไม่เข้าใจ หรือมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ก็ประเมินได้ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ครูมีความต้องการ จำเป็นที่จะต้องการรับการนิเทศ

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

ด้านการเตรียมการสอน

การเตรียมการสอน เป็นการจัดวางแผนการสอน แนวการสอนหรือโครงการสอน อันประกอบด้วยจุดประสงค์ การจัดเนื้อหากิจกรรมประสบการณ์ต่าง ๆ สื่อการเรียนวิธีสอน กระบวนการเรียนรู้ กลวิธีต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการวัดผลประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุ จุดประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (แนวการใช้หลักสูตร, 2521) การเตรียมการสอนมีความสำคัญ อย่างยิ่งที่จะช่วยทำให้ การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทองทิพย์ วรณวัฒน์ และคณะ (2522) กล่าวถึง ความสำคัญของการเตรียมการสอน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้การสอนของครูดีขึ้น เพราะครูได้คำนึงถึงความมุ่งหมายของบทเรียน หาริธีสอนที่ช่วยให้บทเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ด้วยการใช้อุปกรณ์การสอนและการจัดกิจกรรมที่ เหมาะสม
2. ช่วยให้ครูสอนด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวครู

4. ช่วยให้การสอนของครูเป็นที่เอาใจ ไม่เบื่อหน่าย
5. ช่วยให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีระเบียบ เนื้อหาวิชาต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน
6. เพื่อเป็นหลักฐานให้ครูทราบว่าเด็กได้เรียนอะไรไปบ้างแล้ว พร้อมทั้งจะเรียนอะไรต่อไป
7. ทำให้ครูทำงานอย่างมีโครงการและมีหลักการที่ดี

การเตรียมการสอนของครู กรมวิชาการ (2525) ได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. การเตรียมตัวของครูผู้สอน
2. การทำบันทึกการสอน

1. การเตรียมตัวของครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1.1 การเตรียมตัวในระยะยาว หรือการเตรียมตัวโดยทั่วไป หมายถึงว่า ครูจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตร เข้าใจหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา เพื่อให้รู้ว่าเราจะสอนอะไรแก่เด็ก และสอนไปทำไม จะสอนเด็กให้เป็นคนในลักษณะใด โดยครูจะต้องศึกษาตัวหลักสูตร เอกสารอื่น ๆ ที่ประกอบตัวหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสือเรียน แบบฝึกหัด ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ และศึกษาวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่าง ๆ ตามหลักสูตร

1.2 การเตรียมตัวในระยะสั้น หรือการเตรียมตัวเพื่อจะสอนในแต่ละวัน ตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในตารางสอน โดยการศึกษาจากแผนการสอน หรือคู่มือครูเพื่อศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ จุดประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ เนื้อหาและรายละเอียดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและการประเมินผล นอกจากนี้ครูยังต้องเตรียมเทคนิคและวิธีการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจและอยากเรียน จัดเตรียมกิจกรรมและอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ถูกต้อง

2. การทำบันทึกการสอน

บันทึกการสอนเป็นการเตรียมการสอนของครูแล้วบันทึกไว้ใน "แผนการสอน" เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการสอนของครู ช่วยให้ครูเกิดความมั่นใจในการสอนมากขึ้น การเรียนการสอนเป็นไปอย่างถูกหลักเกณฑ์และตามลำดับขั้นตอน รายการที่บันทึกในแผนการสอนจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. วัน เดือน ปี เวลา วิชา ชั้น เพื่อบอกให้ทราบว่าจะสอนเมื่อใด ชั้นใด วิชาอะไร
2. ความมุ่งหมาย ได้แก่ ความมุ่งหมายเฉพาะที่จะใช้สอนในแต่ละชั่วโมง ซึ่งจะเขียนในรูปจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
3. เนื้อเรื่อง หมายถึง เนื้อหาของวิชาที่สอนอาจจะบันทึกย่อพอเข้าใจ
4. วิธีสอนและกิจกรรม จะบอกวิธีดำเนินการสอนของครูว่ามีวิธีการดำเนินการเป็นขั้น ๆ อย่างไร มีกิจกรรมการสอนอะไรที่จะจัดบ้าง
5. สื่อการเรียน หมายถึง สิ่งที่ครูจะนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน
6. การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การวัดผลที่ครูจะต้องกระทำในชั่วโมงของการสอน
7. หมายเหตุ ใช้สำหรับบันทึกหลังจากสอนไปแล้วว่ามีอะไรบ้าง นักเรียนเข้าใจหรือไม่ สอนได้จบเนื้อหาหรือไม่ เพราะเหตุใด

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการเรียนรู้ในวงกว้าง ที่เด็กเข้าร่วมอย่างเต็มใจ เพราะทำให้เด็กได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตนปรารถนา (น้อมฤดี จงนุช, 2518) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นเทคนิคที่สำคัญในการสอนที่จะช่วยให้บทเรียนนั้น น่าสนใจก่อให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และได้แสดงออกซึ่งความถนัดและความสามารถ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2526) กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีไว้ว่า

1. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรเป็นไปเพื่อพัฒนาความเจริญทุกด้านให้แก่ผู้เรียน
2. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรเร้าให้ผู้เรียนได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในการเรียน
3. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรให้โอกาสและเห็นความสำคัญของนักเรียนทุกคนในชั้นเรียน
4. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ และวิธีการแก้ปัญหา

ด้วยตนเองแก่นักเรียน

5. กิจกรรมการสอนที่ดี ควรมีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนานและเป็นกันเอง

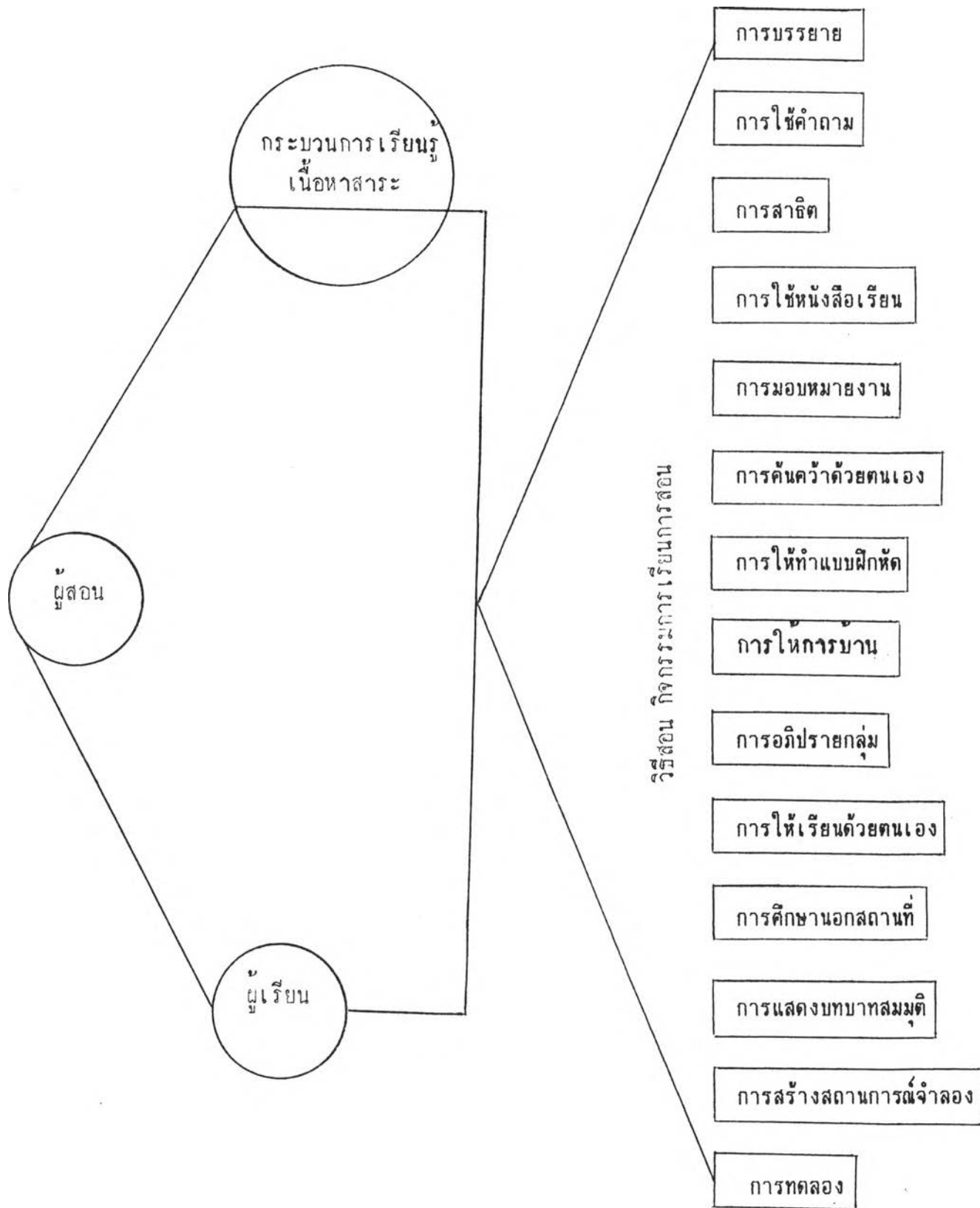
กิจกรรมการเรียนการสอน สามารถทำได้ภายในชั่วโมงสอนในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนในระยะยาว กิจกรรมที่จัดควรยืดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพท้องถิ่น เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน มีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประสบการณ์ และที่สำคัญต้องสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กิจกรรมการเรียนการสอนแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด การเขียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถทางสมอง คือ จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้ (จำ-เข้าใจ) และความคิด เช่น การรายงาน การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น การเปรียบเทียบหรือออกความสัมพันธ์ การสรุปใจความ การวิจารณ์ การแต่งเรื่อง การประเมินค่า การให้กำหนดโครงการหรือวางแผนงาน
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการค้นหาความรู้ความเข้าใจ เช่น การค้นคว้า การสอบถาม หรือสัมภาษณ์ การสังเกต การฟัง การเก็บรวบรวมหรือสะสม
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการหัดให้เกิดทักษะ หรือความชำนาญ เช่น การทดลอง การปฏิบัติ การทำแบบฝึกหัด การอ่าน การเขียน การพูด การฟัง การสร้างหรือประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ

กิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นแผนภูมิแสดงให้เห็นได้ดังนี้ (กรมวิชาการ

2522)

แผนภูมิแสดงกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเป็นวิถีทางที่สำคัญในการนำผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่กำหนดไว้ ดังนั้นในการนำกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมาปฏิบัติ ควรมีหลักในการเลือก เพื่อให้การเรียนรู้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้การสอนควรมีหลักดังนี้

1. กิจกรรมนั้นช่วยให้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ต้องการ
2. สนับสนุนการแก้ปัญหาและการคิดวิจารณ์
3. เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กกลุ่มนั้น
4. มีมาก ๆ อย่างต่าง ๆ กันเพื่อสนองความสนใจ และความต้องการของเด็ก

แต่ละคน

5. กิจกรรมนั้นช่วยให้เด็กพัฒนาขึ้นทุกด้าน เปิดโอกาสให้เด็กทำงานได้ทั้งเป็นกลุ่มและตามลำพัง

6. กิจกรรมนั้นมีผลคุ้มค่าไม่หมดเปลืองทั้งทรัพย์สิน และเวลา
7. กิจกรรมนั้นทำได้ มีเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์เพียงพอ
8. ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมโดยตรงด้วยตนเอง ได้ผลดีที่สุด
9. การกำหนดผลจากการทำกิจกรรมให้เห็นเป็นพฤติกรรมที่ชัดเจน

(ละอ อารุณยะวิเชียร และคณะ, มปป.)

ด้านวิธีการสอนและ เทคนิคการสอน

คำว่า "วิธีการสอน" (Method of Teaching) และ "เทคนิคการสอน" (Teaching Technique) บางตำราถือว่าเป็นสิ่งเดียวกัน และบางตำราก็แยกความหมายออกจากกัน ดังเช่น คลาร์กและสตาร์ (Clark and Starr, 1976) ได้อธิบายไว้ว่า วิธีการสอน หมายถึงวิธีการที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน รวมทั้งการใช้เทคนิคการสอน เนื้อหาวิชา และสื่อการสอน เพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการสอน ส่วน เดวิส (Davis, 1973 อ้างใน สุวัฒน์ นิยมคำ, 2531) ได้แยกความแตกต่างระหว่าง 2 คำนี้ โดยอธิบายว่า วิธีการสอนเป็นวิธีดำเนินการในการสอนอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้เด็กเรียนเกิดการเรียนรู้

ตามจุดประสงค์ เป็นกิจกรรมที่ครูและนักเรียนจะต้องทำในชั้นเรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ ส่วนเทคนิคการสอนเป็นแต่เพียงกลวิธีเฉพาะอย่างที่ใช้ในวิธีสอน รุ่งทิวา จักร์กร (2527) กล่าวว่า วิธีสอนคือรูปแบบของการดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ส่วนเทคนิคการสอนคือ ทักษะหรือรายละเอียดในการดำเนินการสอนด้วยวิธีการเฉพาะหรือเครื่องมือในการดำเนินการสอนตามแบบแผนของวิธีสอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลดีที่สุดในที่สุด

ถึงแม้ว่าวิธีสอนและเทคนิคการสอนจะมีความแตกต่างกันบ้างในด้านความหมาย แต่ในทางปฏิบัติแล้ววิธีการสอน และเทคนิคการสอนจะต้องปฏิบัติควบคู่กันไป จึงอาจสรุปได้ว่าวิธีการสอนและเทคนิคการสอนเป็นวิธีดำเนินการสอนในชั้นเรียนอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยใช้กลวิธีเฉพาะอย่างที่จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

วิธีการสอนและเทคนิคการสอน เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอน การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีประการหนึ่ง ก็ขึ้นอยู่กับการพิจารณาเลือกใช้วิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่เหมาะสมเพราะวิธีการสอนนั้นมีหลายวิธีและหลายรูปแบบ ไม่มีวิธีการสอนวิธีใดที่ถือว่าดีที่สุดเพียงวิธีเดียว (Schorling, 1964) เพราะแต่ละวิชาจะมีจุดเด่นในตัวเอง ครูจึงควรพิจารณาเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา วัยของผู้เรียน ตลอดจนความสามารถและความสนใจของผู้เรียน ดังที่ สู่โร พงษ์ทองเจริญ (2526) กล่าวว่า ครูควรพิจารณาหาเทคนิค วิธีสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และสภาพการเรียนการสอนโดยไม่จำกัดว่าจะต้องสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเท่านั้น วิธีที่ดีที่สุดสำหรับครูก็คือ เลือกวิธีที่ดีจากการสอนแต่ละแบบมาใช้ให้สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน เหมาะสมกับสภาพการณ์ และลักษณะของบทเรียน การเลือกวิธีสอนจึงขึ้นอยู่กับกลวิธีของครูที่จะตัดสินใจว่า จะใช้วิธีการสอนใดจึงจะช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ของการสอน ซึ่ง เกษม สุธอม (2515) ได้เสนอแนะข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการเลือกวิธีสอนไว้หลายประการ คือ

1. วิธีสอน ย่อมขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของบทเรียน ความมุ่งหมายอาจจำแนกออกเป็นลักษณะใหญ่ 3 ประการ คือ

ก. ความรู้ (Cognitive Domains) สอนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การรู้จักนำความรู้ไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

ข. เจตคติ (Affective Domains) สอนเพื่อสร้างความรู้สึกรักที่ดั่งามต่อบุคคล วัตถุ และสิ่งต่าง ๆ ที่อ้างถึงในบทเรียน

ค. ทักษะ (Psychomotor Domains) สอนเพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว ความชำนาญในการกระทำ เช่น การอ่าน การเขียน การคำนวณ และการปฏิบัติงาน

วิธีสอนที่ดีควรจะเป็นไปตามความมุ่งหมายของบทเรียนทั้ง 3 ประการ การสอนให้รู้เพียงหนังสืออย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอ ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงเจตคติและพัฒนาทักษะของผู้เรียนด้วย

2. วิธีสอน ขึ้นอยู่กับลักษณะของบทเรียน บางบทเรียนต้องการความรู้ด้านกฎเกณฑ์ บางบทเรียนต้องการจูงใจให้เกิดเจตคติที่ถูกต้องดั่งาม บางบทเรียนต้องการฝึกทักษะให้คล่อง เช่นนี้ จึงควรหาวิธีสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนนั้น ๆ

3. วิธีสอน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชา บางวิชาใช้วิธีสอนแบบทดลองได้เหมาะสม บางวิชาอาจจะสอนโดยวิธีการให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ครูควรเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาแต่ละวิชาไป

4. วิธีสอน ขึ้นอยู่กับธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละวัยย่อมมีธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจ พัฒนาการทางด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน ครูควรเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน

5. วิธีสอนขึ้นอยู่กับธรรมชาติของความรู้ ความรู้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา ความรู้ที่สอนแก่เด็กในวันนี้ อาจจะล้าสมัยในวันข้างหน้าได้ ครูต้องเป็นผู้สนใจค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ๆ ดังนั้น ครูควรเลือกวิธีสอนให้เหมาะสม และควรสอนให้เด็กรู้จักวิธีค้นคว้าหาความรู้ต่อไปอีกด้วย

6. วิธีสอนขึ้นอยู่กับความเปลี่ยนแปลงของสังคม สังคมได้เปลี่ยนแปลงมากถ้าจะสอนให้ผู้เรียนยึดมั่นอยู่กับแต่ความคิด ความเชื่ออย่างเดิม โดยไม่รู้ความเปลี่ยนแปลงรอบตัว จะทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการแก้ปัญหา และไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมที่

เปลี่ยนไป ครูควรสอนให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ คำนิยมหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ผู้เรียนให้สติปัญหาของตนเองแก้ปัญหาได้

วิธีสอนต่าง ๆ อาจจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. วิธีสอนแบบถือครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered Method) วิธีนี้ครูเป็นผู้สอน ผู้ถ่ายทอดความรู้ เป็นผู้วางแผนการสอน ควบคุมเนื้อหา วัดผลและดำเนินการสอน เพื่อต้องการให้เด็กมีความรู้ วิธีสอนลักษณะนี้ เช่น การบรรยาย การสาธิต การใช้คำถาม

2. วิธีสอนแบบถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Method) วิธีนี้ครูให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง นักเรียนเป็นผู้วางแผนบทเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ สรุปออกมาเป็นกฎเกณฑ์ ครูเป็นเพียงผู้แนะนำไปสู่การค้นคว้า จนนักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง วิธีสอนลักษณะนี้ เช่น การอภิปราย การทดลอง การปฏิบัติการ การสอนแบบสืบสวนสอบสวน การสอนแบบแก้ปัญหา การสอนแบบโครงการ

ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวกลางที่จะเชื่อมโยงให้ผู้เรียน เกิดความรู้ เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งนอกจากจะมีประโยชน์ในด้านการสอนแล้ว ยังเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สมหญิง กลั่นศิริ (2521) กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนว่า หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมาย ที่ผู้สอนประสงค์จะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายที่มุ่งไว้อย่างรวดเร็ว

ประเภทของสื่อการสอน

เกอร์ลาช และอีลาย (Gerlach and Ely, 1971) ได้แยกประเภทของสื่อการสอน ดังนี้

1. ของจริงและตัวบุคคล รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ๆ เช่น การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่
2. สื่อการสอนประเภทภาษาพูดและภาษาเขียน หมายถึง คำพูด ตำรา วัสดุตีพิมพ์ คำอธิบายในสไลด์ ฟิล์มสตริป แผ่นโปร่งใส
3. วัสดุกราฟิก เช่น แผนภูมิ แผนภาพ โปสเตอร์ การ์ตูน แผนที่ลูกโลก ภาพวาด วัสดุเหล่านี้นอกจากจะนำมาใช้โดยตรงแล้วยังปรากฏในตำราแบบเรียนหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ บนภาพโปร่งใส ในฟิล์มสตริป สไลด์ เป็นต้น
4. ภาพนิ่ง เป็นภาพที่ได้จากการถ่ายภาพ เป็นภาพถ่ายทั่วไปอาจใช้โดยลำพังหรือใช้กับเครื่องฉายภาพทึบแสง ให้มีขนาดภาพตามต้องการ นอกจากนี้ ยังหมายถึง สไลด์ 2" / 2" ฟิล์มสตริปที่ถ่ายด้วยฟิล์ม 35 มิลลิเมตร
5. ภาพที่เคลื่อนไหว ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์
6. การบันทึกเสียง ได้แก่ เสียงที่ได้จากเทปบันทึกเสียง จากแผ่นเสียงร่องเสียงของฟิล์มภาพยนตร์ วัสดุประเภทนี้จัดอยู่ในสื่อการสอนประเภทคำพูดและการเขียน แต่ต้องใช้อุปกรณ์ประกอบจึงจะได้ยินเสียง
7. สื่อประเภทโปรแกรม เป็นสื่อที่แสดงขั้นตอนในสิ่งที่ต้องการจะสอนอาจใช้สื่อประเภทสัญลักษณ์ ทัศนวัสดุ หรือโสตวัสดุรวมกัน เช่น บทเรียนโปรแกรม บทเรียนสำเร็จรูปที่ใช้กับเครื่องช่วยสอน หรือคอมพิวเตอร์

สื่อการสอนจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ก็ต่อเมื่อผู้สอนรู้จักเลือก และนำมาใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่ง ชูชาติ เจริญลาด (2521) ได้กล่าวถึง หลักปฏิบัติในการใช้สื่อการสอนดังนี้

1. การเลือก ก่อนนำสื่อการสอนมาใช้จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้
  - 1.1 ต้องให้ตรงกับจุดประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ

- 1.2 ต้องให้เหมาะสมกับวัย ระดับสติปัญญา ความต้องการ ความสนใจของนักเรียน
- 1.3 ต้องให้เหมาะสมกับเวลาในการเรียนการสอน
- 1.4 ต้องเป็นวัสดุที่หาได้ง่าย ราคาถูก ประหยัด และมีขนาดเหมาะสมกับการนำไปใช้
- 1.5 ต้องอยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี
- 1.6 ต้องส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไม่ใช่ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อความสวยงามหรือใช้เป็นสิ่งประดับห้องเรียน
- 1.7 ต้องเหมาะสมกับการเรียนการสอนอย่างหนึ่งอย่างใดดังนี้
- ก. ใช้เป็นบทนำ เมื่อทบทวนหรือนำเข้าสู่บทเรียน
  - ข. ใช้ประกอบคำอธิบายและสอน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ความคิด และการค้นพบด้วยตัวของนักเรียนเอง
  - ค. ใช้ขยายความรู้ของนักเรียนให้กว้างขวางมากขึ้น
  - ง. ใช้สรุปเนื้อหาในบทเรียน เพื่อให้เข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะ กฎเกณฑ์ หรือสูตรต่าง ๆ

2. การเตรียม จะต้องมีการเตรียมตัวของครูและเตรียมตัวของนักเรียนล่วงหน้า ซึ่ง สุกิน เนียมพลับ (2522) ได้เสนอวิธีปฏิบัติในการเตรียมตัวของครูและนักเรียนไว้ดังนี้
- 2.1 ศึกษาเรื่องราวและทดลองวิธีใช้แต่ละอย่างก่อนที่จะนำไปใช้สอนในชั้นเรียน
- 2.2 สำนวนอุปกรณ์แต่ละชิ้นว่าอยู่ในสภาพที่จะนำมาใช้สอนได้ทันที หรือไม่ ถ้าพบว่ามีข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไข ก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง
- 2.3 ให้นักเรียนไปอ่านเรื่องที่ครูสอนในชั่วโมงต่อไปมาล่วงหน้า เมื่อนักเรียนได้เห็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ประกอบการสอนเรื่องที่ตนอ่านมาแล้ว สามารถเชื่อมโยงเรื่องที่เป็นามธรรมกับสิ่งที่เป็รูปธรรมได้อย่างถูกต้อง เป็นการช่วยให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนนั้น

2.4 ครูต้องเตรียมบทเรียนร่วมกับนักเรียนในบางโอกาส เพราะฉะนั้น ครูจะต้องมอบหมายให้นักเรียนทำ เช่น กำหนดหัวข้อให้นักเรียนอภิปราย โดยแบ่งนักเรียน ออกเป็นกลุ่ม

3. การใช้สื่อการสอน ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.1 ในขณะที่สอนถ้ายังไม่ได้กล่าวถึงหรือใช้สื่อการสอนชิ้นนั้น ก็ไม่ควรนำ ออกมาให้แก่เรียนดู เพราะจะทำให้แก่เรียนมุ่งความสนใจไปยังสื่อการสอนนั้น

3.2 สื่อการสอนที่นำมาใช้จะต้องให้แก่เรียนเห็นชั้นมองเห็นได้ชัดเจน

4. ติดตามผล หลังจากใช้สื่อการสอนแล้วทุกครั้ง ครูและนักเรียนจะต้องร่วม มีกันติดตามผลว่า สื่อการสอนที่นำมาใช้ได้ผลเพียงใด นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ ความพึงพอใจตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่

การวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน

การวัดผล (Measurement) และการประเมินผล (Evaluation) เป็นองค์ ประกอบที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน เพราะผลจาก การวัดและการประเมินจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้ครูนำไปพิจารณาปรับปรุงการสอนให้บรรลุ วัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียนให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ความหมายของการวัดผลและประเมินผลนั้น มีความแตกต่างกันบ้างในบางประเด็น แต่เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย ของการวัดผลและการประเมินผล ดังนี้

ความหมายของการวัดผล

กิลฟอร์ด (Guilford อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปริดาบรสิฐทธิ์, 2524) ได้ให้ ความหมายไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า เป็นการพิจารณาหรือตีค่าข้อมูลในรูปของตัวเลข

ไพศาล หวังพาณิชย์ (2526) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษามุ่งถึงกระบวนการ ในการกำหนดหรือหาจำนวนปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการวัด กระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลข หรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ที่ชี้แทนจำนวนและลักษณะที่วัดนั้น

ความหมายของการประเมินผล

ชวาล แพร่ตกุล (2518) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง ขบวนการที่ครูนำทุกๆ รายการที่ทราบจากการวัดไปใช้ คือ ครูนำผลจากการวัดเหล่านั้นมารวมกัน เพื่อนำไปวินิจฉัย ตีราคาคุณค่า และชี้ขาดลงเป็นผลสรุป การประเมินค่าที่ดีนั้นต้องตั้งอยู่บนรากฐานของการวัดที่ดีด้วย

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2520) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง กระบวนการ ตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน

จากความหมายของการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การวัดผลมาก่อนการประเมินผล นั่นคือ การประเมินผลเป็นการนำผลจากการวัดมาตัดสินคุณค่า เพื่อสรุปว่าสิ่งที่วัดนั้นมีคุณภาพอย่างไร ผลการประเมินจะถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับผลของการวัดเป็นสำคัญ กล่าวคือ ถ้าการวัดผลถูกต้อง การประเมินผลมักเชื่อถือได้ และตรงกับความเป็นจริง ทั้งการวัดผลและการประเมินผลจึงสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันอย่างมาก จนในบางครั้งใช้คำทั้งสองแทนกันได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การวัดผลกับการประเมินผลยังมี ลักษณะรายละเอียดที่แตกต่างกัน ซึ่งพอจะแยกให้เห็นดังนี้ (ไพศาล หวังพาณิชย์, 2526)

การวัดผล	การประเมินผล
1. เป็นการกำหนดจำนวนปริมาณ หรือ รายละเอียด	1. เป็นการกำหนดระดับของคุณค่า หรือ ตัดสีเลงสรุปผล
2. กระทำอย่างละเอียดทีละด้านทีละอย่าง	2. สรุปรวมเป็นข้อชี้ขาด
3. ใช้เครื่องมือเป็นหลัก	3. ใช้ผลการวัดเป็นหลัก
4. ผลที่ได้เป็นข้อมูล รายละเอียด	4. ผลที่ได้เป็นการตัดสินใจ
5. อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์	5. อาศัยการใช้ดุลยพินิจ

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533 ได้ให้เสรีภาพแก่ครูและโรงเรียนในการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ดังจะเห็นจากระเบียบการวัดผลข้อหนึ่งกำหนดว่า ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนทุกชั้น ยกเว้นการวัดผลปลายปีในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การให้ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการสอบมีผลดีในด้านที่ให้ผู้สอนเพื่อให้ได้แก้ปัญหาเป็นหรือคิดเป็น แทนที่จะมุ่งสอนเพื่อให้เด็กสอบได้เท่านั้น กระบวนการเรียนการสอนเปลี่ยนมาเน้นกระบวนการในการแก้ปัญหา วิธีแสวงหาความรู้ วิธีคิดวิเคราะห์เรื่องราวเหตุผลต่าง ๆ มากกว่าจำความรู้การจัดการเรียนการสอนจะจัดในรูปกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ ดังนั้น จุดมุ่งหมายและวิธีการวัดผลการเรียนก็ต้องเปลี่ยนไปด้วย คือเปลี่ยนจากสอบเพื่อตัดสินได้-ตกเพียงอย่างเดียว มาเป็นการวัดผลเพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู

การปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตรประถมศึกษา มีหลักการดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน คือการประเมินผลเพื่อตรวจสอบความพร้อม ความรู้ และทักษะพื้นฐานของนักเรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อครูจะได้ทราบจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน เพื่อนำไปวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน หรือดำเนินการปรับพื้นฐานของนักเรียนในกลุ่มให้ ใกล้เคียงกัน

2. การประเมินผลระหว่างเรียน คือ การตรวจสอบในระหว่างดำเนินการเรียนการสอนว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียน และแผนการสอนหรือไม่ ในการตรวจสอบว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่นั้น ครูอาจใช้วิธีการได้หลายอย่าง เช่น ใช้แบบทดสอบ ตรวจสอบผลงาน การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น เมื่อตรวจสอบหรือวัดผลแล้วครูผู้สอนจะนำมาประเมินว่านักเรียนคนใดบรรลุหรือผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้เท่าใด ถ้าพบว่านักเรียนคนใดมีข้อบกพร่องในจุดประสงค์ข้อใดหรือเรื่องใด ครูต้องจัดการสอนซ่อมเสริมให้

3. การประเมินผลปลายปี คือการสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละภาคเรียน เพื่อให้ นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนแล้ว จะได้นำไปพิจารณาปรับปรุงตนเอง และเพื่อครูจะได้พิจารณา แผนการสอนที่ได้ทำมาแล้วว่ามีสิ่งใดบกพร่อง และจะแก้ไขอย่างไร การประเมินผลปลายภาคประกอบด้วย

3.1 การประเมินการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ของกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้สำหรับแต่ละภาคเรียน

3.2 การประเมินผลปลายภาค ซึ่งจะวัดเฉพาะส่วนสำคัญที่เรียนมาตลอดภาค โดยการสอบตามกลุ่มประสบการณ์เพื่อสรุปผลการเรียน ตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

สุภา ศิลสร (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการพัฒนาสมรรถภาพในการปฏิบัติการสอนของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการปฏิบัติการสอนทุกสมรรถภาพในระดับที่มีความต้องการพัฒนา
  2. สมรรถภาพที่กลุ่มตัวอย่างระบุว่าควรจัดให้มีการพัฒนาโดยเร่งด่วนภายใน 2 ปี คือ สมรรถภาพในเรื่องการสร้างวินัยให้แก่เด็ก การวัดผลและการประเมินผล การผลิตและการใช้สื่อการสอน การเลือกใช้วิธีสอนให้เหมาะสม การสอนซ่อมเสริม การสอนจริยธรรม การจัดศูนย์การเรียนรู้ การฝึกประชาธิปไตยให้แก่เด็ก
- นอกจากนี้ ยังมีสมรรถภาพที่น่าสนใจซึ่งครูระบุให้มีความสำคัญรองลงมา คือ การสอนทักษะดนตรีและนาฏศิลป์ การสอนทักษะทางคณิตศาสตร์ และการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (การสอนภาษาต่างประเทศ)
3. วุฒิศึกษาของครูประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นปริญญาโท มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความต้องการพัฒนาสมรรถภาพในการปฏิบัติการสอน

ชัชพงษ์ สุวรรณรักษ์ (2526) ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการความช่วยเหลือของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาจากผู้นิเทศ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์" ผลการวิจัยพบว่า ครูประถมศึกษาต้องการความช่วยเหลือเรื่องสื่อการเรียนการสอนสูงสุด รองลงไปคือ การใช้หลักสูตร ปัญหาชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติงาน ปัญหาการบริหารและสวัสดิการ การประเมินผลการศึกษาและกิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีสอนตามลำดับ และจากแบบสอบถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้สรุปความต้องการของครูไว้ดังนี้

1. ต้องการให้ผู้นิเทศจัดอบรมครูสอนวิชาเฉพาะ เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี พลานามัย
2. ต้องการให้ผู้บริหารจัดการคู่มือครู แผนการสอน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เพียงพอ
3. ต้องการให้ผู้บังคับบัญชาส่งเสริมความก้าวหน้าเกี่ยวกับวิทยฐานะสำหรับครูที่มีวุฒิต่ำ
4. ต้องการให้งดการหักเงินเดือนเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานสังคม งานเลี้ยงรื่นเริง และงานอื่น

สิริชัย สุทธาจารย์เกษม (2528) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจและประเมินความต้องการการนิเทศการศึกษาของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย" ผลการวิจัยพบว่า ครูประถมศึกษามีความต้องการการนิเทศการศึกษาด้านการทำและการใช้สื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับสูง ด้านหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้าง และการเรียนการสอนทั่วไป การใช้คู่มือครู แผนการสอน การประเมินผลการเรียน การจัดทำตารางสอน กำหนดการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการเทคนิคและวิธีการนิเทศการศึกษา ครูประถมศึกษามีความต้องการให้มีการสาธิตการสอนโดยผู้ชำนาญการสอนตามหลักสูตรฯ อยู่ในระดับสูงและครูต้องการมากที่สุด

ดิเรก ศรีวะโสภณ (2530) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง "ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนชั้นเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร " พบว่าด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนประถมศึกษาทุกขนาดในจังหวัดยโสธร มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับปานกลางในด้าน การวัดผลและประเมินผล และอยู่ในระดับน้อย ด้านเนื้อหา และเทคนิคการสอน ด้านพฤติกรรมการสอน ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมากมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดสภาพห้องเรียน ชั้นสรุป และชั้นประเมินผล และอยู่ในระดับน้อย ด้านการเตรียมการสอน การนำเข้าสู่บทเรียน ชั้นสอน และด้านคุณลักษณะ

มาลี อาสาเสนีย์ (2532) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่อง "การศึกษาความต้องการการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 " พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ มีความต้องการรับการนิเทศงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน

ด้านห้องสมุดด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงานและด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ มีความต้องการรับการนิเทศงานวิชาการ อยู่ในระดับน้อยในด้านการเรียนการสอน และด้านวัสดุหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการรับการนิเทศงานวิชาการ อยู่ในระดับปานกลางในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน ด้านห้องสมุด ด้านการวางแผนและกำหนดวิธีดำเนินงานและด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ มีความต้องการรับการนิเทศอยู่ในระดับน้อยในด้านวัสดุหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตร

งานวิจัยในต่างประเทศ

คาร์แมน (Carman, 1970) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "Roles and Responsibilities in General Supervision of Instruction : A Synthesis of Research Findings 1955-1969." มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบในการนิเทศการสอนจากผลการวิจัยที่ค้นพบในระหว่างปี ค.ศ. 1955-1969 จำนวน 99 ฉบับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า บุคลากรโรงเรียนมีความเห็นว่าการนิเทศควรเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตร การจัดเตรียมอุปกรณ์ และแหล่งความรู้รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาที่สำคัญ ๆ ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมการณ์เทศที่มีประสิทธิภาพบุคลากรในโรงเรียนเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ควรพิจารณาปัญหาของครูอย่างแท้จริง แสดงความช่วยเหลือครู กระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนและส่งเสริมให้ครูตัดสินใจด้วยตนเองได้

แจ๊คควีน (Jacquelyn, 1973) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of Georgia Teacher Perceptions of Supervisory Activities" มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการกิจกรรมการนิเทศการสอนของครูในจอร์เจีย โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูที่ทำ การสอนในโรงเรียนของรัฐบาลในระหว่างปี ค.ศ. 1970-1971 จำนวน 309 คน ผลการวิจัย พบว่า

1. ครูต้องการให้มีภาระนิเทศมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เมื่อเปรียบเทียบความต้องการภาระนิเทศกับความต้องการการปรับปรุงการเรียนการสอน และความต้องการภาระนิเทศกับความต้องการให้มีการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญ
3. ครูต้องการให้มีภาระนิเทศที่มุ่งส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์
4. ภาระนิเทศในด้านแนะนำความก้าวหน้าในอาชีพของครูมีน้อยกว่าด้านอื่น
5. สิ่งที่ทำให้ความต้องการแตกต่างกันก็คือ สถานภาพของครู ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์การสอน
6. ครูผู้หญิงมีความต้องการภาระนิเทศมากกว่าครูผู้ชาย
7. ครูที่มีการศึกษาที่สูงจะมีความต้องการภาระนิเทศมากกว่าครูที่มีการศึกษาต่ำกว่า
8. ครูต้องการภาระนิเทศแบบให้ความช่วยเหลือมากกว่าการควบคุม กล่าวคือ ศึกษานิเทศก์ต้องเป็นผู้แนะนำด้านหลักสูตร การสอน ให้คำปรึกษาและช่วยปรับปรุงมนุษยสัมพันธ์
9. ครูระดับประถมศึกษามีความต้องการภาระนิเทศมากกว่าครูมัธยมศึกษา
10. ครูที่มีประสบการณ์ 20 ปี หรือมากกว่านี้ต้องการให้มีภาระนิเทศมากกว่าครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า

วิลสัน (Willson, 1977) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "A Study of the Perceptions of Supervisors by Selected Elementary Teachers." ซึ่งมีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งว่า เพื่อทราบความต้องการภาระนิเทศของครูประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มศึกษานิเทศก์ จำนวน 207 คน ผลการวิจัยพบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ต้องการให้จัดการนิเทศแบบนิเทศภายในโรงเรียนขึ้นและยังพบว่า บุคลิกลักษณะของครูไม่มีผลต่อกระบวนการนิเทศแต่อย่างใด